

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1

The role of school administrators in effecting the learning management of
teacher skills under the Secondary Educational Service Area office
Bangkok 1

กุลภัสสร ป้องคำ*, ธดา สิทธิธาดา**

Kunpassorn Pongkum*, Thada Siththada**

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Master of Education Program in Educational Administration

SuanSunandha Rajabhat University

Received: February 20, 2022 Revised: August 10, 2023 Accepted: November 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 59 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ และครู รวมทั้งสิ้น 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 3) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ มีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรเท่ากับ .952 ค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 90.60 ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์เท่ากับ

.160 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Y} = .398 + .292 X_5 + .239 X_4 + .234 X_2 + .096 X_3 + .052 X_1$$

$$\hat{Z} = .314 Z_5 + .263 Z_4 + .256 Z_2 + .058 Z_3 + .105 Z_1$$

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, ทักษะการจัดการเรียนรู้

Abstract

This study aimed to 1) investigate the role of school administrators in effecting the learning management of teacher skills under the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1, 2) examine the levels of the learning management of teacher skills under the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1, and 3) investigate the role of school administrators in effecting the learning management of teacher skills under the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1. The samples consisted of 59 basic educational schools from the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1 with 354 data providers, including school administrators, academic administration subdivision heads, and teachers. The research instrument was a survey with a reliability of 0.99. Data analysis was done using percentages, means, standard deviations, Pearson product-moment correlation coefficients, and Stepwise Multiple Regression Analysis. The study found that 1) the overall levels of the role of school administrators under the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1 were at a high level in all aspects, 2) The overall levels of the learning management of teacher skills under the office of the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1 were at a high level in all aspects, and 3) the role of school administrators in effecting the learning management of teacher skills under the Secondary Educational Service Area office Bangkok 1 included personnel development promotion, learning assessment, resource allocation management, policy formulation and learning lesson plans, and teaching and learning supervision respectively. The Multiple correlation coefficient (R) was .952, the predictive power was 90.60 percent, the standard error of prediction was .160, and statistical significance was at the .01 level. They could be written as a predicting formula for unstandardized scores and a predicting formula for standardized scores, as shown below.

$$\hat{Y} = .398 + .292 X_5 + .239 X_4 + .234 X_2 + .096 X_3 + .052 X_1$$

$$\hat{Z} = .314 Z_5 + .263 Z_4 + .256 Z_2 + .058 Z_3 + .105 Z_1$$

Keywords: Role of School Administrators, Learning Management

บทนำ

สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้นการที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับ การพัฒนาคนในทุกมิติ ทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ และเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยกย่องคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ยกย่องการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของคนให้มีความพร้อมต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้ ดังนั้น เพื่อช่วยเร่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกับวงการการศึกษา การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้แบบเดิม เช่น การพูดบรรยาย การมอบหมายงานไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกต่อไป มี Disruptive Innovation ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาแทนที่ด้วยการเรียนรู้ผ่านโลกออนไลน์ (online learning) แล้วนำความรู้เหล่านั้นไปสร้างสรรค์โครงการหรือนวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจ ท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงและมีความท้าทายอยู่ตลอดเวลา จึงมีความสำคัญในการที่ครูจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้เด็ก อีกทั้งการเล็งเห็นคุณค่าของตัวเอง มีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ นอกจากนี้การเข้าใจเด็กในฐานะปัจเจก ถึงความแตกต่างของแต่ละคน และที่สำคัญมีใจที่จะดึงศักยภาพสูงสุดของเด็กแต่ละคนออกมา เพราะในโลกที่ไม่แน่นอนนี้ ครูเท่านั้นที่จะเป็นบุคคลที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและทำให้เด็กเรียนรู้ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง นอกจากนี้ไม่ใช่เพียงแคครูเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่มีบทบาทสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนก็เช่นกัน ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการจัดสรร บริหาร และเลือกสิ่งที่สำคัญที่สุดให้คุณครู ในการจัดการการเรียนรู้ การจัดการการสอน หากสามารถช่วยในการลำดับความสำคัญ ก็จะสามารถช่วยให้ครูได้มีเวลาในการทำเรื่องที่สำคัญที่สุด และสามารถใช้เวลาทุกแพลตฟอร์มการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สัมมา ธนธีย์, 2556, หน้า 229, 230) หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิต

ภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม นับว่าเป็นความท้าทายเป็นอย่างมากที่จำเป็นต้องพัฒนา ทั้งนี้ผู้นำในองค์กรต่าง ๆ มุ่งพัฒนาองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพหลักที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาองค์กรคือการมุ่งแสวงหาวิธีการที่ดีกว่ามาใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งดึงเอาความรู้ทักษะและความสามารถของบุคคลในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ถึงแม้จุดเน้นนี้จะมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติงานแต่จุดเน้นที่สำคัญคือการมุ่งพัฒนาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายขององค์กรไปพร้อม ๆ กันในการพัฒนาองค์กรจึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจซึ่งกันและกันพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้มีทัศนคติแบบร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรและสนับสนุนให้บุคลากรใช้ศักยภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจึงเป็นลักษณะการทำงานเป็นทีมซึ่งเป็นวิธีการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานในองค์กรอย่างมีแบบแผนนั่นเองและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าการทำงานเป็นทีมเป็นแนวปฏิบัติที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางเนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาทีมงานให้ทำงานได้คล่องตัว

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ จะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทันยุคทันสมัย มีความคิดสมัยใหม่ เพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรเหล่านั้นให้สามารถระดมสรรพคุณเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและประสบผลสำเร็จและมีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจึงจะทำให้เกิดคุณภาพ โดยเฉพาะสภาพของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ย่อมต้องการผู้นำที่ท้าทาย มีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์และสร้างแรงบันดาลใจ สามารถถ่ายทอดความรู้ วิธีการในการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอน กระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีอุดมการณ์และเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาสอดคล้องกับกรอบแนวคิดแผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2560-2579 ที่กล่าวว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 รูปแบบการจัดการศึกษาจึงอยู่ในรูปแบบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปด้วยกัน ดังนั้น ครูจึงต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้หรือทักษะในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคมในปัจจุบันโดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำองค์กรการจัดการศึกษามีหน้าที่วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน บริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเกิดความสมดุลเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ มีคุณภาพและเกิดผลลัพธ์ตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ปฐม ปรีปนณังกูร (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ บทบาทในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณการบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป รวมถึงการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี เป็นผู้กำหนดทิศทางเป็นนักจัดการองค์กร เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้สร้างแรงจูงใจและที่สำคัญที่สุดคือการเป็นผู้นำทางวิชาการจึงจะนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ การบริหารงานวิชาการจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามกรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูทุกคนที่จะทำให้ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูประกอบด้วย ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งครูจะต้องมีทักษะการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว เริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผู้เรียนนำมาวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาหรือเลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ของครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 คือครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน มีทักษะรู้เท่าทันโลก มีทักษะชีวิตและงานอาชีพ ซึ่งจากผลที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบันครูต้องพัฒนาตนเองเรียนรู้ให้เท่าทันเพื่อปรับตัวตามสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในยุคปัจจุบันและในอนาคตมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเตรียมครูในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการศึกษาในชั้นเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนให้มีความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการรู้ให้เท่าทันกระแสของการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นซึ่ง วิจารย์ พานิช (2556, หน้า 34) กล่าวว่าการพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักทางการศึกษาต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียน ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดประสิทธิผลที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร พัฒนาคณะในสถานศึกษาอีกทั้งการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ดังนั้น แล้วผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาร่วมกันทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำสูงสุด ภาวะผู้นำระดับรองผู้อำนวยการโรงเรียนและภาวะผู้นำครูทุกคนของโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองในการออกแบบขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จทั้งนี้การพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาจเกินกำลังความสามารถของผู้คนเพียงคนเดียว Miller (2004, P.15-27) กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มีความ

จำเป็นต้องมีการกระจายภาวะผู้นำ (Distributed Leadership) เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้มีโอกาสใช้ศักยภาพในการทำงานได้เต็มที่และให้ความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาทรับผิดชอบการทำงานแบบประสานสอดคล้องเป็นคณะทำงาน และรับผิดชอบแบบสร้างเครือข่ายร่วมมือแบบพันธมิตรการทำงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายของผลงานร่วมกัน และทำให้ผู้อื่นเกิดพลังในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน เกิดแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นใช้ศักยภาพหรือความสามารถสูงสุด โดยการทำตัวอย่างที่ไม่ถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง และไม่ใช้อำนาจโดยขาดจริยธรรมและคุณธรรม ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มาเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานต่างๆ ตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1
3. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 67 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2564

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 59 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน และ 3) ครู จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 354 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร การนิเทศการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรทรัพยากร การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการประเมินผล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียน ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดสรรทรัพยากร ตามลำดับ

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการประเมินผลและด้านการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 มีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร ที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการนิเทศการเรียนการสอน โดยทั้ง 5 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 90.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .398 + .292 X_5 + .239 X_4 + .234 X_2 + .096 X_3 + .052 X_1$$

$$\hat{Z} = .314 Z_5 + .263 Z_4 + .256 Z_2 + .058 Z_3 + .105 Z_1$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจาก ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดสรรทรัพยากร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้นการแข่งขันด้านเศรษฐกิจมีความเข้มข้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับ การพัฒนาคนในทุกมิติทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต บทบาทผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อการบริหารงานของบุคลากรในองค์กร คือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทันยุคทันสมัย มีความคิดสมัยใหม่ เพราะเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สร้างแรงดลใจแก่บุคลากรเหล่านั้นให้สามารถชนะอุปสรรคเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและประสบผลสำเร็จและมีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจึงจะทำให้เกิดคุณภาพ ฤชญา ชันดา (2558, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ใช้ภาวะผู้นำทั้งด้านความรู้และทักษะกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของตนเอง ตลอดจนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีจิตใจเป็นกลางในการทำงานจะต้องปรับปรุงพัฒนาทักษะและประสบการณ์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความสามารถความสนใจความต้องการและเจตคติของทุกฝ่าย โดยเน้นการประยุกต์ความรู้ประสบการณ์ทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา เต่าพาลี (2557, หน้า 21) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงแบบแผนหรือแบบอย่างการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีขึ้นในหน่วยงานของผู้ครองตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมการบริหารงาน การระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลาดำเนินการบรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ลำดับแรกด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนด้านการประเมินผล และด้านการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูทุกคนที่จะทำให้ครูดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ศักยภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ของครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคศตวรรษที่ 21 คือครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมี

ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน มีทักษะรู้เท่าทันโลก มีทักษะชีวิต และงานอาชีพ ซึ่งจากผลที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบันครูต้องพัฒนาตนเองเรียนรู้ให้เท่าทันเพื่อปรับตัวตามสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในยุคปัจจุบันและในอนาคตมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเตรียมครูในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการศึกษาในชั้นเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนให้มีความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการรู้ให้เท่าทันกระแสของการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นซึ่ง สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2556, หน้า 34) กล่าวว่าการพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักทางการศึกษาต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียน ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดประสิทธิผลที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร พัฒนาคนในสถานศึกษาอีกทั้งการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวว่า ครูต้องมีทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะในด้านการวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตร ทักษะในการวิเคราะห์ความสามารถของผู้เรียน ทักษะการถ่ายทอดความรู้และการสื่อความหมาย ทักษะการจัดชั้นเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการวางแผน ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการประสานงาน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก ทักษะการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกรวบรวมข้อมูล ทักษะการสรุปข้อมูลและทักษะการสร้างความคิดรวบยอด

3. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ และ ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ได้ร้อยละ 90.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูมากที่สุด ไปยังบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู น้อยที่สุด พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารในองค์กรต่าง ๆ มุ่งพัฒนาองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพหลักที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการพัฒนาองค์กรคือการมุ่งแสวงหาวิธีการที่ดีกว่ามาใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งดึงเอาความรู้ทักษะและความสามารถของบุคคลในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ถึงแม้จะเจตนาดีจะมุ่งปรับปรุงการปฏิบัติงานแต่จุดเน้นที่สำคัญคือการมุ่งพัฒนาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายส่วนบุคคลและเป้าหมายขององค์กรไปพร้อม ๆ กันในการพัฒนาองค์กรจึงจำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่อยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจซึ่งกันและกันพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างเปิดเผยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้มีทัศนคติแบบร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรและสนับสนุนให้

บุคลากรใช้ศักยภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจึงเป็นลักษณะการทำงานเป็นทีมซึ่งเป็นวิธีการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการทำงานในองค์กรอย่างมีแบบแผนนั่นเองและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าการทำงานเป็นทีมเป็นแนวปฏิบัติที่กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางเนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาทีมงานให้ทำงานได้คล่องตัว สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2556, หน้า 34) กล่าวว่าการพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักทางการศึกษาต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียน ให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดประสิทธิผลที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร พัฒนาคณาจารย์ในสถานศึกษาอีกทั้งการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ดังนั้นแล้วผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาร่วมกัน ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำสูงสุด ภาวะผู้นำระดับรองผู้อำนวยการโรงเรียนและภาวะผู้นำครูทุกคนของโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองในการออกแบบขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จทั้งนี้ การพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาจเกินกำลังความสามารถของผู้นำเพียงคนเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 19-21) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าประกอบด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ คือ 1. การเป็นผู้นำทางวิชาการโดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีการบริหารงานอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคลและหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชน และ 3. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาโดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูและทีมงาน รวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย 4. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร มีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลก 5. การประเมินผลผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลโดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษาทั้งนี้ เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร 6. การเป็นผู้อำนวยการความสะอาดให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งด้านวิชาการการให้บริการและจัดสภาพแห่งการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ 7. การสร้างแรงจูงใจผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงานมีความยืดหยุ่นในการทำงานสร้างความเชื่อมั่นและความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงานและสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ 8. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับงานด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณะชนทราบโดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น 9. การประสาน

ความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณทรัพยากรบุคคลทรัพยากรด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ 10. การส่งเสริมเทคโนโลยีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้นับเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้านหนึ่ง ที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นในทิศทางอันเดียวกันส่งผลให้เกิดประโยชน์อันสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 64-65) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1. บทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในสถานศึกษา ที่ดูแลรับผิดชอบบทบาทเป็นผู้ดูแล รับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2. บทบาทเป็นผู้กำกับตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย คุณภาพ และประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของกระทรวง 3. บทบาทเป็นผู้ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 52) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทผู้กำกับ คิดตาม ประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้กำกับติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ 5.1 วางแผน กำกับ คิดตามประเมินผล และสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ 5.2 กำหนดวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ในการประเมินผล และ 5.3 ดำเนินการกำกับติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 19-21) ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลโดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

ด้านการจัดสรรทรัพยากร นับว่าเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 2 ด้านที่กล่าวมา เพราะการจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติของผู้บริหารในการจัดสรรทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรอาคารสถานที่ จัดประชุมชี้แจงการด้านจัดสรรงบประมาณและการจัดทุน สำรวจความต้องการและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู จัดสรรบุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานตรงตามศักยภาพและเต็มความสามารถ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ทั้งด้านการจัดสรรงบประมาณ เงินทุน ทรัพยากรบุคคล เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ของครูและเพียงพอต่อความต้องการและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 64-65) ได้เสนอทัศนะไว้ว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรต่าง ๆ จากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 52) กล่าวว่า บทบาทผู้อำนวยการความสะดวก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ดังนี้ จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จัดหาแหล่งเรียนรู้ แหล่งวิทยาการและปราชญ์ท้องถิ่นและชุมชน จัดอาคารสถานที่และ

สิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเอื้อต่อการเรียนรู้ ประสานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2560) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในแบบการบริหารที่ใช้สถานศึกษาว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้ 1. เป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย 2. เป็นผู้กระตุ้นและชักนำการใช้กำลังคน 3. เป็นผู้พัฒนาทรัพยากร 4. เป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ใหม่ของสถานศึกษาโดยร่วมมือและเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่างๆ 5. เป็นผู้แสวงหาทรัพยากรในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเคนเนซีวิช (Kenezovich, 1987 หน้า 17-18) บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) ผู้บริหารต้องรู้จักนำเอาทรัพยากรทั้งทรัพยากรสิ่งของบุคคล มาใช้ให้เกิดประโยชน์และทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูง และรู้จักเทคนิควิธีการใช้ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ บัวขุนเณร (2555, หน้า 35) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำในฐานะผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการจัดหาเงินงบประมาณและเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้บริหารสมัยใหม่ต้องมีทักษะทางเศรษฐกิจมากกว่าสมัยก่อนเพราะว่าโรงเรียนมีงบประมาณจำกัดจะรอแต่งบประมาณของทางราชการเพียงอย่างเดียวไม่ได้ผู้บริหารต้องรู้ว่าแหล่งเงินทุนอยู่ที่ไหนจะได้มาอย่างไรต้องรู้จักร่วมมือกับท้องถิ่นชุมชนและหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับวาสนา เต่าพาลี (2557, หน้า 21) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงแบบแผนหรือแบบอย่างการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีขึ้นในหน่วยงานของผู้ครองตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย วางแผนการจัดการศึกษา การควบคุมการบริหารงาน การระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความสัมพันธ์กับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครอง โดยใช้ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลาดำเนินการบรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่สถานศึกษา

ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ ถือเป็นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่อาจขาดไม่ได้เช่นเดียวด้านอื่น ๆ ในการผู้บริหาร เป็นการปฏิบัติของผู้บริหารในการวางแผนการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทิศทางในการจัดการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 19-21) กล่าวว่า สมหวัง พินยานุวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2542, หน้า 6-10, อ้างถึงใน นัฐภูมิ พงษ์เกษ, 2548, หน้า 16) กล่าวว่า การบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะสูงผู้บริหารควรเป็นคนที่มีความสามารถมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีภาวะผู้นำเพราะผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารควรมีบทบาทตามที่สำนักงานข้าราชการครูกำหนดไว้ 6 ประการดังนี้ 1.บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน 2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่างๆเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3.บทบาทหน้าที่ในการนำปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ 4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญและกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานของบุคลากร 5. บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือ รวมสติปัญญาของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเพื่อการบริหาร และ 6. บทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรและควบคุมกำกับติดตามบุคลากรใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ประยงค์ เนาบุตร (2555, หน้า 3-29) กล่าวว่า ภารกิจหลักและความรับผิดชอบของผู้บริหาร

สถานศึกษา หากพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้ทำหน้าที่ในการวางแผนและตัดสินใจตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อาจจำแนกได้เป็น 4 ประการคือ 1. การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ทิศทาง หรือวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งแผนการดำเนินงาน มาตรการและแนวปฏิบัติที่จำเป็นอื่นๆให้ชัดเจน 2. การเลือกใช้เทคนิคหรือกลวิธีในการบริหารงานให้เหมาะสม 3. การปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและแผนการที่กำหนดไว้ และ 4. การกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนางานให้ดีขึ้น

ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ก็เป็นอีกหนึ่งด้านที่ผู้บริหารควรตระหนักถึงในการจัดการเรียนการสอนของครูภายในสถานศึกษา โดยการปฏิบัติของผู้บริหารโดยใช้กระบวนการชี้แนะ แนะนำ สร้างความตระหนักให้แก่ผู้สอน อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จัดให้มีกิจกรรมนิเทศเพื่อพัฒนาผู้สอนตามความต้องการและความสนใจ รวมไปถึงการกำกับติดตามการทำงานและให้ความร่วมมือต่อการจัดกิจกรรมของครูอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 52) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้นิเทศจัดการเรียนการสอนโดยการดำเนินการต่าง ๆ ดำเนินการนิเทศและสร้างความตระหนักให้แก่ผู้สอน เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทผู้สอนมาเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และผู้จัดการเรียนรู้วางแผนการนิเทศร่วมสอนและจัดให้มีกิจกรรมนิเทศเพื่อพัฒนาผู้สอนตามความต้องการและความสนใจ

จากผลการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดสรรทรัพยากร ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ที่กล่าวมาต้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ควรนำบทบาทผู้บริหารดังกล่าว ไปพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทางการบริหารงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ไปใช้ ในการพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษา และควรมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาบุคลากร เป็นการดำเนินงานที่จะส่งเสริมและช่วยเหลือให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ตามวัตถุประสงค์ขององค์การ และเป็นการตอบสนองบุคคลในการเติมเต็มศักยภาพและความก้าวหน้าในการ

งานของตนด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมด้านการพัฒนาบุคลากร เพราะองค์การจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์การ ดังนั้นการได้มาซึ่งบุคลากรที่เก่ง ดี และมีคุณภาพ รวมถึงการธำรงรักษามูลค่าเหล่านี้ไว้ให้อยู่กับองค์การนาน ๆ นับว่าเป็นหัวใจที่ผู้บริหารองค์การ ทุกคนต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้า สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้การสนับสนุนระบบการจัดการเรียนรู้ เช่น จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาผู้สอนให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ให้มีความสามารถและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพของตน ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อนำผลข้อมูลการวิจัยที่ได้มาประกอบการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทักษะการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันพัฒนาทักษะจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารทักษะการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ภุชญา ชันตา. (2558). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ครุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2555). การบริหารจัดการเรียนรู้. ในประมวลชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จริยะ วิโรจน์ และคณะ. (2546). การวิจัยเชิงประเมินผลโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ เขตการศึกษา 5. ราชบุรี: สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการ.

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ธนวรรณ บัวขุนเณร. (2555). **องค์ประกอบของการบริหาร**. (ออนไลน์). จาก <http://202.143.195/km/index.php>.
- วาสนา เต่าพาลี. (2557). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุไม บิลโบ. **สมรรถนะทักษะและบทบาทครูไทยในศตวรรษที่ 21**. (ออนไลน์). วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 20 กันยายน 2564.
- การสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบ** (ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542). สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Miller. (2004). **Management accounting practice**. https://www.researchgate.net/publication/314884901_Management_Accounting_as_Practice.
- Knezevich, Stephen J. (1987). **Administration of Public Education** 3rd ed. New York: Harper & Row.